

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

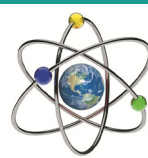
No9
2025

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 356 sahifa,
2-sentyabr, 2025-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F.O. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalar tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F.O. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – doctor of philosophy (PhD) in psychology

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

“Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali O‘zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo‘yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo‘yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta’limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo‘yicha
ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Maktabgacha ta'lim tashkiloti innovatsion faoliyatini rivojlantirish jarayoni.....	14
Ibragimova Gulsanam Nematovna	
Sun'iy intellekt texnologiyalarining ta'lim metodikasida qo'llanilishi va o'qituvchi kompetentligiga ta'siri	22
Abduyev Sheroz	
Boshlang'ich ta'limda "tabiatshunoslik" fanini raqamli platformalar orqali o'qitish metodikasini takomillashtirish: 5e modeli asosida dizayn, baholash va joriy etish.....	25
Ahmadaliyev Shohruh Bahromjon o'g'li	
Ingliz va rus leksikografiyasida o'zbek milliy taom nomlarining lingvistik tahlili	30
Bobojonova Zarina Rashidovna	
Rahbarlarda til bilish darajasi va hissiy intellekt (eq): o'zaro bog'liqlikni o'rganish	34
Isaqlolova Baxtigul Xo'jamovna	
Frazeologizmlarni o'rgatishda matn asosida integratsiyalashgan dars modeli: xorijiy til o'rganuvchilar tajribasi	38
Jumayeva Sadbarg Mirolimovna	
O'zbekistonda maktabgacha ta'lim tashkilotlarida inklyuziv ta'limni tashkil etishning o'ziga xos xususiyatlari: rivojlangan davlatlar tajribasi tahlili	42
Karimova Moxichehra Rixsibayevna	
Rus va ingliz tillarida sharqona realiyalarning leksik-semantik tasnifi	46
Kulmamatova Aziza Do'stmamat qizi	
TRIZ metodikasi asosida texnokratik bolalar bilan ishlash tizimini takomillashtirish	50
Orifjonova Mavludaxon Abduqaxxor qizi	
Raqamli ta'lim muhitida pedagogik kompetensiyalarni rivojlantirish.....	53
Raximberganova Munajat Muzaffar qizi	
Structure of Social Conflict and Stages of its Development	57
Zaynutdinova Shahnoza Yuldashevna	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining ijodiy faoliyatini baholash va rag'batlantirish tizimini takomillashtirish.....	60
Abduraxmonova Nigoraxon Akramali qizi	
Expression of National Mental Characteristics in the Uzbek Lullaby.....	64
Alimbayeva Shaxlo Tursunovna	
Bo'lajak "texnologiya" fani o'qituvchilarini kasbiy faoliyatga tayyorlashda kreativ kompetentlikni rivojlantirish tizimining pedagogik zarurati	69
Avazov G'oyibnazar Berdiyevich	
Bo'lajak tarbiyachilarda integratsiyalashgan ta'lim faoliyatini rivojlantirish orqali kommunikativ salohiyatini shakllantirish	72
Baratova Yulduz Asadullayevna	
Umumta'lim maktablarida molekulyar fizikani o'qitishning hozirgi holati	76
Boymirov Sherzod Tuxtayevich, Xudoynazarova Visola Musurmonqul qizi	
Ingliz tilini o'qitishda talabalarining mustaqil ta'lim olish kompetensiyasini akt vositasida rivojlantirish	80
Ergasheva Sevaraxon Ravshanjon qizi	
Maktabgacha ta'lim pedagoglarining kasbiy kompetentligini rivojlantirish istiqbollari.....	84
O'rinova Feruzaxon O'ljayevna, Karimova Gulzodaxon Marufjon qizi	
IIV litsey o'quvchilarining liderlik kompetensiyasini rivojlantirishning psixologik xususiyatlari.....	90
Gadoyeva Dildora Baxtiyorovna	
Improving the System of Human Resource Capacity Management in Higher Education Institutions: Evidence from Uzbekistan	98
Imomov I., Umirova D.	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida tarbiyalanuvchilarni mantiqiy va tanqidiy fikrlashga o'rgatishning zamonaviy usullari.....	104
Iskandarova Munisa Bahodir qizi	
Tarbiyachi-pedagoglarning emotsional kompetensiyasini rivojlantirish	107
Jovmirzayeva Nargiza Quvondiqovna	

Maktabgacha ta'lim yoshdagi giperaktiv bolalarga ta'lim berishning pedagogik-psixologik usullari	110
Jo'rayeva Nargiza Toirovna, Kamalova Sarvinov	
Blum taksonomiyasi asosida ilmiy kompetentlikni takomillashtirishning o'ziga xos xususiyatlari	113
Mustafayeva Nilufar Ulashovna	
Maktabgacha yoshdagi ovoz buzulishiga ega bolalar bilan guruhli mashg'ulotlarni tashkil qilish	117
Umida O'tbasarova Mexmanovna, Maksudbekova Xovvajan Xamidbek qizi	
Bolalar jamoasida do'stona munosabatlarni shakllantirishda rivojlanish markazlarida loyiha asosida o'qitish texnologiyasidan foydalanish usullari	121
Quronova Ismigul Xolmurod qizi	
Kichik maktab yoshidagi o'quvchilarda innovatsion metodlar orqali o'z-o'zini rivojlantirish ko'nikmalarini shakllantirish metodikasi	126
Rustamova Davlatxon Toyirjon qizi	
Oliy ta'limda tarbiyaviy faoliyatni tashkil etishning innovatsion modellari	131
Sanayeva Surayyo Bobonazarovna	
"Tibbiy radiologiya" fanini o'qitishda pedagogik muloqot orqali tanqidiy operativ muloqotni o'stirishning o'ziga xos xususiyatlari	139
Shukurova Sevara Ilhomovna	
Improving High Jump Techniques	143
Tajimbetov Anvar Tengeldayevich	
Filologik va ijtimoiy-siyosiy fanlarda ta'lim jarayonining innovatsion metodlari	146
Yuldasheva Dilnoza Bekmurodovna	
Понятие логического мышления и его особенности у младших школьников	149
Ахмаджонова Нозима Нодиржон кизи	
Интеграция психологии, обучения английскому языку, дошкольного образования и туризма: междисциплинарная модель формирующего опыта	152
Омонуллаева Дилофуза Асадулла кизи	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning o'yin faoliyatida ijtimoiy motivlarni shakllantirish usullari	157
Abduvaxobova Nodira	
Boshlang'ich ta'limda kognitiv faollikni rivojlantirishning afzalliklari	160
Ismailova Nozima Umaraliyevna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini matnni tahlil qilishga o'rgatishda zamonaviy yondashuvlarning ahamiyati	164
Utanbayeva Dildora Abdixadirovna	
Dorivor o'simliklar kursini o'qitish metodikasini takomillashtirishda keys texnologiyalaridan foydalanish	168
Mirzaboyev Timur Bisenbay o'g'li	
Oliy ta'lim talabalarida ijtimoiy-axloqiy kompetensiyani rivojlantirish: empirik tadqiqot natijalari	171
To'raqulov Akbar Rustam o'g'li	
Gerontotexnologiya ijtimoiy-pedagogik innovatsiya sifatida	175
Temirova Muyassar Abdulkarim qizi	
O'quvchilarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalashda Sharq mutafakkirlarining qarashlaridan foydalanish	180
Raximova Surayyo Otabek qizi	
Yoshlarni kasb tanlashda ruhiy tayyorgarlik va shaxsiy qobiliyatlarni baholash	183
Biysenov Temirbek Taumuratovich	
Talabalarni ta'limiy qadriyatlar asosida pedagogik faoliyatga tayyorlash tizimini takomillashtirishning ahamiyati	188
Choriyeva Surayyo Choriyevna	
Differences Between Computer-Based and Paper-Based Assessment in Inclusive Education	192
Davidova Sayyora Sirojiddin kizi	
Raqamli muhit sharoitida ma'naviy-axloqiy tarbiya jarayonining pedagogik modeli va tajriba-sinov natijalari	196
Donayeva Nozimaxon Norbo'tayevna	
Intellekt xarita yordamida o'quvchilarda "emotsional intellekt"ni rivojlantirish	201
G'aniyev Abduqahhor Gadoyevich	
Maktabgacha va kichik maktab yoshidagi bolalarda o'yin faoliyatining psixologik-pedagogik ahamiyati	206
Isayeva Mushtariy Alisher qizi	
Umumiy o'rta ta'lim muassasalarini innovatsion yondashuv asosida boshqarishning nazariy asoslari	210
Mannanova Nargiza Xaydarovna	

Ingliz tilini o'rgatishda ona tilidan keng foydalanishning salbiy va ijobiy jihatlari	215
Masharipova Kumushoy Amin qizi	
The Relationship Between Critical Thinking and Reading Comprehension in Primary School Students	218
Mavlonova Dildora Shukhrat kizi	
Tasviriy san'at mashg'ulotlarida zamonaviy metodlardan foydalanish	222
N. K. Musayeva, U. O. Ziyatova	
Singapurning ta'lim falsafasi: korporativ madaniyatni ma'naviy-ma'rifiy rivojlanish bilan integratsiyalash ...	226
Nishonov Xayrulla Xolmirzaevich	
The Anthropocentric Paradigm in Modern Linguistics: Cognitive Linguistics and Linguacultural Studies in The Study of Language, Consciousness, and Culture	230
Rajabova Shaxlo Shodmonovna	
Bugungi globallashuv davrida ta'lim tizimini rivojlantirish va uning sifatini oshirishda nostandart yondashuvning ahamiyati	234
Ramazonova Salomat Saidovna	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini kreativ sinflar ishini tashkil etishga tayyorlash	238
Saidova Gulruh Halim qizi	
O'zbek oilalarida ota-ona va farzand munosabatlarini tashxis qilishning psixologik xususiyatlari (Farg'ona vodiysi misolida)	242
Turg'unboeva Azizaxon G'ulomovna	
Сущность и специфика развития билингвизма у детей дошкольников	246
Истамова Нигора Азимжановна	
Zamonaviy rahbarning innovatsion boshqarish texnologiyalaridan foydalanishning afzalliklari	249
Xakimova Dildora Mashrabjonovna	
Креативный подход к развитию лингвометодического мышления студентов-филологов	253
Ходжаниязова Айгуль Айтмуратовна	
Umumta'lim maktablarida tarbiya darslarini tashkil etish ijtimoiy zarurat sifatida	257
Rashidova Gulnoza G'ulomovna	
Pedagogik risklarni boshqarishning nazariy asoslari va globallashuv jarayonidagi ahamiyati	261
Xaydarov Sulaymon Amirqulovich	
Xronotop nazariyasiga tahliliy yondoshuvlar va qarashlar	265
Avazov Vahabjon Tolibjon o'g'li	
Ko'zi ojiz bolalarning rus tili darslarida nutqiy kompetensiyasini shakllantirishning psixopedagogik asoslari	268
Abduraximov Asror Sultonali o'g'li	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda kasblar haqida dastlabki tasavvurlarni shakllantirishning psixologik-pedagogik asoslari	271
Adizova Nilufar Quvondiq qizi	
Zamonaviy media texnologiyalarini ta'lim jarayoniga qo'llashning zarurati	274
Alimov Asadulla Urokbayevich	
Maktabgacha yoshdagi bolaning rivojlanishida ijtimoiy muhitning ta'siri	278
Alimova Umida Jumaboy qizi	
Kognitiv yondashuv asosida tibbiyot oliy ta'lim muassasalari talabalari grammatik va diskursiv kompetensiyalarini shakllantirishning nazariy modeli va pedagogik texnologiyasi	282
Dadadjanova Feruza Muhammadyusupovna	
Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim texnologiyalarining rivojlanish tarixi va ommalashuvi	286
Hojiyeva Maftuna Ulug'bekovna	
Bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarida raqamli resurslardan foydalanish orqali adabiy kompetensiyani rivojlantirish	289
Islomova Xafiza Azamatovna	
Ona tili o'qitish metodikasi fanidan mustaqil ta'limni tashkil etish	293
Ismadiyorova Nafisaxon Ibroximjon qizi	
Axloqshunoslikning global muammolari va texnikaviy muhitning inson hayotiga ta'siri	298
Kozimova Nargiza Istam qizi	
Ichki ishlar organlari xodimlarida kasbiy kompetentlikni oshirish va baholash usullarining xalqaro tahlili	303
Mamatqulova Sanobar Ismatillayevna, Eshmurzayev Yigitali Shokirovich, Kadirova Durdonaxon Rustamovna	
Tabiiy fanlarda bilingval ta'lim va CLIL yondashuv	309
Mannobxonova Muqaddamxon O'ktamxon qizi	

Kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishda pragmatik muammolar va ularning yechimlari	313
Maxmudova Nigoraxon Boyqo'zi qizi	
Poshshoxo'ja Ibn Abduvahobxo'janing "Miftoh ul-adl" asaridagi pedagogik qarashlari	317
Muzaffarova Farida Muxtor qizi	
Boshlang'ich ta'lim jarayonida matn tushunishni shakllantirishda germenevtik metodlarning nazariy asoslari	321
Nazirova Shaxnoza Odinajon qizi	
Axborot iste'moli madaniyatini rivojlantirishda raqamli gigiyena va internet xavfsizligi.....	324
Ramazonov Jahongir Djalolovich	
Informatika fanini o'qitishda zamonaviy yondashuvlar	328
Sadinov Otabek Vaxodirovich	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarning ijtimoiylashuvida musiqa fanining ta'siri.....	332
Shahobiddinova Zilola Orif qizi	
Madaniy-ijtimoiy va ta'limiy omillarning bolalarning aqliy rivojlanishiga ta'siri	335
Shirinov Otabek Tuvalovich	
Tadqiqot metodi vositasida o'quvchilarda tabiiy-ilmiy savodxonlikni rivojlantirish.....	338
Suyarov Kusharbay Tashbayevich	
Boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining kasbiy kommunikativ kompetensiyasi va nutq madaniyati	342
Saipova Hilola Abduhamitovna	
"Ekologik ochiq o'yinlar" 5–7 yoshli bolalar uchun.....	346
Tangirov Zoir Xo'jakulovich	
Yuqori malakali taekvondochilarni o'ziga xos genetik xususiyatlarini hisobga olgan holda sport seleksiyasi.....	350
Tursunaliyev Ulug'bek Shavkatjon o'g'li	
Musiqa maktabi o'quvchilarida madaniy qadriyatlar va ustoz-shogird an'alarining uzluksiz rivojlanishi ..	353
Seytanov Bayrambay	

BOSHLANG'ICH SINFLAR O'QUVCHILARNING IJTIMOIYLAISHUVIDA MUSIQA FANINING TA'SIRI

Shahobiddinova Zilola Orif qizi

Sharof Rashidov tumani 28-maktab musiqa fani o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada o'quvchilarning ijtimoiylashuv jarayoniga musiqa fanining ta'siri keng yoritilgan. Musiqa darslari orqali o'quvchilarda jamoaviylik, o'zaro hurmat, madaniy bag'rikenglik, muloqot ko'nikmalari hamda o'zini erkin ifoda etish salohiyati rivojlanadi. Xususan, xor, ansambl va sahna chiqishlari orqali bolalar jamoadagi o'rnini anglaydi, mas'uliyatni his qiladi hamda ijtimoiy aloqalarni shakllantiradi. Musiqa, shuningdek, yosh avlodni zararli odatlardan uzoqlashtirib, ularning bo'sh vaqtini mazmunli tashkil etishda muhim vosita hisoblanadi. Maqolada musiqa fanining ijtimoiy adaptatsiya, hissiy barqarorlik va madaniy ongni shakllantirishdagi roli ilmiy-pedagogik nuqtayi nazardan tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: musiqa fani, ijtimoiylashuv, o'quvchi shaxsiyati, jamoaviylik, estetik tarbiya, madaniy ong, o'zini ifoda etish, muloqot ko'nikmalari, bag'rikenglik, musiqiy faoliyat, sahna madaniyati, ijtimoiy-psixologik rivojlanish.

Abstract: This article comprehensively examines the impact of music on the socialization process of students. Music lessons help develop teamwork, mutual respect, cultural tolerance, communication skills, and the ability to express oneself freely. In particular, participation in choir, ensemble, and stage performances enables children to recognize their role in the community, feel responsibility, and establish social connections. Moreover, music serves as an effective means of preventing harmful habits and organizing students' leisure time in a meaningful way. The article analyzes the role of music in social adaptation, emotional stability, and the development of cultural consciousness from a scientific and pedagogical perspective.

Key words: music, socialization, student personality, teamwork, aesthetic education, cultural consciousness, self-expression, communication skills, tolerance, musical activity, stage culture, socio-psychological development.

Аннотация: В данной статье подробно рассматривается влияние музыки на процесс социализации учащихся. Музыкальные занятия формируют у школьников навыки командной работы, взаимоуважения, культурной толерантности, коммуникативные умения и способность к свободному самовыражению. В частности, участие в хоровых, ансамблевых и сценических выступлениях способствует осознанию детьми своего места в коллективе, развитию чувства ответственности и формированию социальных связей. Музыка также выступает важным инструментом профилактики вредных привычек и содержательной организации досуга подрастающего поколения. В статье анализируется роль музыки в социальной адаптации, эмоциональной устойчивости и формировании культурного сознания с научно-педагогической точки зрения.

Ключевые слова: музыка, социализация, личность учащегося, командная работа, эстетическое воспитание, культурное сознание, самовыражение, коммуникативные навыки, толерантность, музыкальная деятельность, сценическая культура, социально-психологическое развитие.

KIRISH

Bugungi kunda ta'lim jarayonida o'quvchilarning faqat bilim olishlari emas, balki ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirishlari ham muhim ahamiyat kasb etmoqda. Ijtimoiylashuv – bu shaxsning jamiyatga moslashishi, o'zaro munosabatlar va muloqot ko'nikmalarini egallashi jarayoni bo'lib, har bir bolaning shaxsiy va ijtimoiy rivojlanishida asosiy omil hisoblanadi. Shu nuqtayi nazardan, maktab ta'limi tizimida musiqa fanining o'zni beqiyosdir. Musiqa nafaqat estetik va madaniy tarbiya vositasi, balki o'quvchilarning ijtimoiylashuvida muhim platforma hisoblanadi. Musiqiy faoliyatlar orqali bolalar birgalikda ishlash, o'z hissiyotlarini ifoda etish, boshqalar bilan muloqot qilish, jamoaviylik va bag'rikenglik kabi ijtimoiy fazilatlarini rivojlantiradilar. Shuningdek, musiqa darslari o'quvchilarning o'ziga bo'lgan ishonchini oshirib, ularni ijtimoiy muhitda faol ishtirok etishga undaydi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

O'zbekiston olimlari musiqa fanining o'quvchilar ijtimoiylashuvidagi rolini turli jihatlarida tadqiq qilganlar. Abdullaev o'zining "Musiqa ta'limi va tarbiyasi asoslari" asarida musiqiy tarbiyaning estetik didni shakllantirish, shaxsni ma'naviy rivojlantirish hamda ijtimoiy fazilatlarini mustahkamlashdagi ahamiyatini yoritadi. Qodirov esa musiqaning shaxsiy rivojlanish va ijtimoiy moslashuv jarayonida asosiy vosita ekanligini ta'kidlab, musiqa darslarining nafaqat bilim, balki jamoaviylik va muloqot ko'nikmalarini ham rivojlantirishini ko'rsatadi.

Karimova va Islomova tadqiqotlarida musiqiy tarbiya orqali bolalarda ijtimoiy-psixologik rivojlanish va madaniy bag'rikenglik ko'nikmalari shakllanishi alohida qayd etilgan. Mualliflar fikricha, musiqiy mashg'ulotlar nafaqat his-tuyg'ularni uyg'otadi, balki bolalarda o'zini erkin ifoda etish, boshqalar bilan hamkorlik qilish va ijtimoiy aloqalarni rivojlantirish imkonini yaratadi. Bu jarayon o'quvchilarning ijtimoiy muhitda faol ishtirokini kuchaytiradi.

So'nggi yillarda olib borilgan tadqiqotlarda musiqaning milliy madaniyat va estetik tarbiyada tutgan o'rni ham keng yoritilgan. Zeyniddinov musiqaning ijtimoiylashuvdagi o'rnini tahlil qilgan bo'lsa, Nazarov va Karimov o'zbek musiqa folklori va milliy qadriyatlarning yosh avlod tarbiyasidagi ahamiyatini ko'rsatganlar. Shuningdek, O'ripova, Salimova va Ibrohimjonova musiqaning axloqiy-estetik tarbiya va ijtimoiy munosabatlarni shakllantirishdagi rolini asoslab berganlar. Jalalova va Mahmudov esa o'zbek musiqa madaniyati va uning ta'lim jarayonidagi estetik vazifalarini ilmiy jihatdan yoritganlar.

TADDIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot metodologiyasi o'quvchilarning ijtimoiylashuvida musiqa fanining o'rnini aniqlashga qaratildi. Ma'lumotlar umumta'lim maktablarining boshlang'ich sinflarida olib borilgan kuzatuvlar, o'quvchilar va o'qituvchilar bilan suhbatlar, shuningdek, musiqiy mashg'ulotlar jarayonidagi amaliy tajribalarni tahlil qilish orqali olindi. Kuzatuvlar davomida o'quvchilarning jamoaviylik, muloqot va o'zini ifoda etish ko'nikmalari qayd etildi. Sotsiologik so'rovlar yordamida o'quvchilarning musiqaga bo'lgan qiziqishi va ularning ijtimoiy moslashuv jarayoniga ta'siri o'rganildi. Olingan ma'lumotlar sifat jihatdan tahlil qilinib, mavzu doirasidagi nazariy adabiyotlar bilan qiyosiy o'rganildi. Shu asosda musiqa darslarining o'quvchilarning ijtimoiy-psixologik rivojlanishiga ta'siri ilmiy-pedagogik nuqtayi nazardan tahlil qilindi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Musiqa fani orqali jamoaviylik va hamkorlik ko'nikmalarini rivojlantirish. Musiqa darslarida o'quvchilar ko'pincha guruhlarda, xor yoki ansamblda birgalikda faoliyat olib boradilar. Bu jarayonda har bir o'quvchi o'z rolini anglashi, o'zining musiqa qismi va mas'uliyatini bajarishi lozim bo'ladi. Shu tariqa ular jamoaviylik hissini oshiradi, bir-birining fikrini hurmat qilishni o'rganadi, hamkorlikda ishlash va o'zaro yordam ko'rsatish ko'nikmalarini egallaydi.

Bu fazilatlar o'quvchilarning ijtimoiylashuvi uchun zarur bo'lgan asosiy xususiyatlardir, chunki jamoadagi muvaffaqiyat individual harakatlardan ham ko'proq bo'ladi.

Musiqa o'zining hissiyot uyg'otuvchi kuchi bilan o'quvchilarda empatiya – boshqalarning his-tuyg'ularini anglash va ularga hamdardlik ko'rsatish qobiliyatini rivojlantiradi. Har xil musiqa janrlari, kuylar va qo'shiqlar orqali o'quvchilar baxt, qayg'u, xursandchilik, qo'rquv kabi turli hissiyotlarni his qilib, boshqalar bilan his-tuyg'ularni baham ko'rishni o'rganadilar. Bu esa ijtimoiy muhitda munosabatlarni yaxshilashga xizmat qiladi.

Musiqa orqali o'quvchilar turli millat va madaniyatlarning san'ati bilan tanishadilar. Bu madaniy bag'rikenglikni, ya'ni boshqalar madaniyatini hurmat qilish va qabul qilishni rivojlantiradi. Bundan tashqari, musiqiy mashg'ulotlar davomida o'quvchilar fikr almashish, muhokama qilish va birgalikda qaror qabul qilish ko'nikmalarini egallaydilar. Bu esa ularning muloqot madaniyatini oshiradi.

Musiqa orqali o'quvchilar o'z fikrlarini, his-tuyg'ularini ifoda etishga o'rganadilar. Qo'shiq aytish, cholg'u chalish yoki sahnada chiqish orqali ular o'zlariga bo'lgan ishonchni oshiradilar. Bu esa ijtimoiy hayotda faol, o'zini erkin his qiladigan shaxslar bo'lib yetishishiga yordam beradi.

Band bo'lish va qiziqishlarga ega bo'lish o'quvchilarni zararli odatlardan va salbiy ijtimoiy guruhlardan himoya qiladi. Musiqa to'garaklari, kontsertlar va boshqa musiqiy tadbirlar o'quvchilarga sog'lom muhit yaratib, ijtimoiy moslashuvni ta'minlaydi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa qilib shuni aytishimiz mumkinki, musiqa fanining o'quvchilarning ijtimoiylashuvdagi tutgan o'rni nafaqat san'at yo'nalishida, balki ularning ijtimoiy identifikatsiyasi, hissiy barqarorligi, madaniy tushunchasi va umumiy rivojida ham hal qiluvchi rol o'ynaydi. Jamoaviylik, empatiya, o'zini ifoda qilish, bag'rikenglik, muloqot madaniyati, ijtimoiy aloqalar va salbiy omillardan himoya – bularning barchasi musiqa orqali shakllanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Abdullaev, T. (2015). Musiqa ta'limi va tarbiyasi asoslari. Toshkent: O'qituvchi nashriyoti.
2. Qodirov, S. (2018). Musiqa fani orqali shaxsiy rivojlanish va ijtimoiylashuv. Toshkent: Fan va texnologiya.
3. Karimova, N. (2020). "Musiqliy tarbiya va bolalarning ijtimoiy-psixologik rivojlanishi". Pedagogika va psixologiya jurnali, 3(12), 45–52.
4. Islomova, M. (2019). O'quvchilarning madaniy bag'rikenglik ko'nikmalarini shakllantirishda musiqa fanining ahamiyati. Toshkent: Pedagogika nashriyoti.
5. Zeyniddinov, A. (2017). "Musiqa fani va uning ijtimoiylashuvdagi roli". Ilmiy axborotlar, 2(5), 78–84.
6. Nazarov, F. A. (2023). "O'quvchilarga estetik tarbiya berishda o'zbek musiqa folklorining ahamiyati". Technical Science Research in Uzbekistan, 1(4).
7. Karimov, O. I. (2023). "Yosh avlodni tarbiyalashda musiqa fanining tutgan o'rni va ahamiyati". Technical Science Research in Uzbekistan, 1(4). universalpublishings.com
8. O'ripova, R. (2022). "Musiqa madaniyati darslarida o'quvchilarni axloqiy-estetik tarbiyalash". Oriental Art and Culture, 3(1). oac.dsmi-qf.uz
9. Salimova, D. I., & Ibrohimjonova, G. A. (2020). "Ijtimoiy munosabatlarda musiqa fanining ahamiyati". Pedagogika va psixologiya jurnali, 3(12).
10. Jalalova, N. X., & Mahmudov, I. I. (2022). O'zbek musiqa madaniyati. Namangan davlat universiteti nashriyoti. www.namdu.uz

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. №9

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.